

Kies voor het ombouwscenario van de recycling- en afvalsector en een gelijk speelveld

FNV is trots op haar medewerkers in de recycling- en afvalsector. Zij houden Nederland schoon en zorgen dat afval netjes verwerkt wordt tot nieuwe grondstoffen en hernieuwbare energie. Medewerkers worden dagelijks geconfronteerd met explosies van lachgascilinders wat het werk er niet leuker op maakt. Met het gedurende een jaar uitvallen van de verwerkingscapaciteit bij AVR Rotterdam had Nederland een jaar lang te weinig verwerkingscapaciteit om haar eigen afval te kunnen verwerken. Alle zeilen werden bijgezet en er werden flink wat overuren gemaakt om afval niet op straat te laten staan. Nederland bleef schoon dankzij deze inzet van onze mensen.

Voorkomen is beter dan genezen, maar ziekenhuisbedden blijven nodig

Veel van onze medewerkers werken ook hard aan de verduurzaming van de industrie. De recycling- en afvalsector kan namelijk een belangrijke bijdrage leveren aan de klimaatopgave, energieopgave en circulaire opgave. Het is natuurlijk het mooiste als afval voorkomen wordt. Net zoals het beter is ziekte te voorkomen dan te genezen. En criminaliteitspreventie is beter dan criminelen in de gevangenis stoppen. In het overheidsbeleid voor ziektepreventie en criminaliteitspreventie is nog niet het plan opgenomen om ziekenhuizen en gevangenissen te sluiten.

Het klinkt misschien sympathiek en duurzaam: het sluiten van afvalenergiecentrales om recycling te bevorderen. Maar wie écht gelooft in een circulaire economie en een duurzame toekomst, ziet dat deze strategie een doodlopende weg is. Het sluiten van deze installaties is géén oplossing — sterker nog, het is een bedreiging voor zowel onze circulaire ambities als onze internationale verantwoordelijkheid op het gebied van emissiereductie. Wat we nodig hebben, is een slimme benadering: investeren in refuse, reduce en reuse, én optimaal gebruikmaken van onze hoogstaande verwerkingscapaciteit. Nederland kan en moet hierin een voortrekkersrol vervullen.

De circulaire economie begint niet bij recycling, en zeker niet bij verbranden. De échte winst zit in de eerste drie R's van de bekende 5R-hiërarchie: Refuse (weigeren), Reduce (verminderen) en Reuse (hergebruiken). We moeten de productie van onnodige en slecht recyclebare producten ontmoedigen. Er is een grote verantwoordelijkheid weggelegd voor producenten: ontwerp producten zó, dat ze binnen de kringlopen van de Nederlandse economie blijven. Maak ze modulair, repareerbaar, herbruikbaar en – als het niet anders kan – goed recyclebaar. Dáár moeten investeringen naartoe.

Maar laten we eerlijk zijn: zolang deze transitie nog niet volledig is gerealiseerd – en dat duurt nog jaren – blijven reststromen bestaan. Materialen die niet meer herbruikbaar of recyclebaar zijn, kunnen we niet zomaar laten rotten op vuilnisbelten of exporteren naar landen waar ze onder erbarmelijke omstandigheden worden verwerkt. In dat opzicht zijn onze moderne afvalenergiecentrales géén obstakel voor circulariteit, maar een noodzakelijke tussenoplossing binnen de overgangsfase.

Wij ondersteunen de gedachte van 'Eerst zien, dan geloven', zodat we gevaarlijke situaties weten te voorkomen. Het bevreemdt FNV dan ook dat het Ministerie van I&W wel beleid heeft ontwikkeld om de capaciteit van afvalenergiecentrales af te bouwen ervan uitgaande dat de circulaire doelen de komende jaren gehaald worden. En dat terwijl we weten dat de circulaire doelen de afgelopen tien jaar bij lange na niet gehaald zijn (PBL ICER), er recent twaalf recyclers failliet zijn gegaan, er zonder calamiteiten maar 4,4% overcapaciteit is bij afvalenergiecentrales (TNO-studie), en er met één calamiteit een groot tekort aan verwerkingscapaciteit is en afval moet worden opgeslagen. Wij vinden het voorgestelde beleid onverstandig, ongefundeerd en risicovol.

Behoud en verduurzaam de industrie

FNV luidde 25 maart al de noodklok voor behoud van de bredere industrie en voor investeringen van verduurzaming van de industrie. Op 26 maart vonden er acties plaats bij recycling- en afvalbedrijven en 1 april bood FNV een manifest aan bij de Tweede Kamer. Wij roepen de Tweede Kamer op om onze sector niet af te bouwen, maar om te bouwen tot een sterke, duurzame Europese recyclinghub:

- Van alle grondstoffen die de Nederlandse economie gebruikt wordt is pas 13% gerecyclede grondstof (2016: 12,7%). De vraag naar gerecyclede grondstoffen moet daarom worden aangejaagd door het verplicht stellen van de toepassing van gerecycled materiaal in op de markt gebrachte producten, het liefst vanuit Europese regelgeving, voor zoveel mogelijk productgroepen;
- De Nederlandse maakindustrie kan door de recycling- en afvalsector voorzien worden van deze gerecyclede grondstoffen door een Europese recyclinghub te worden. Uit die recycling komen reststromen voort die kunnen worden verwerkt tot stoom voor onze industrie en betaalbare warmte en elektriciteit voor onze huizen. Die warmteleveringen worden volgens het Planbureau van de Leefomgeving, CE Delft en de Regionale Energie Strategieën van provincies en gemeenten in de toekomst verder uitgebreid. Hiermee voorkomen we dat we nog meer vloeibaar aardgas uit de Verenigde Staten moeten importeren en verminderen we de netcongestie.
- De CO₂-uitstoot die bij de afvalverwerking vrijkomt wordt volgens het beleid van het Ministerie van KGG grootschalig afgevangen en leidt tot negatieve emissies die nodig zijn om de klimaatdoelen te behalen. En bij afvalenergiecentrales werden altijd al metalen gerecycled. Nu zien we ook steeds meer investeringen in de voorscheiding en recycling van plastics en drankpakken bij afvalenergiecentrales, zodat nog meer grondstoffen voor de Nederlandse industrie beschikbaar komen.

Onderzoek ook het ombouwscenario, niet alleen het afbouwscenario

De 'Beleidsvisie afvalverbranding' is gebaseerd op een TNO-studie voor I&W waarin de milieuprestaties en benodigde verbrandingscapaciteit voor 2030 en 2050 zijn onderzocht. De bovenstaande verduurzamingsplannen van de afvalsector zijn echter niet meegenomen. Er wordt vanwege I&W's uitgangspunten vanuit gegaan dat er minder energie wordt geleverd, terwijl alle overige overheidsplannen zich richten op uitbreiding van warmtenetten. De studie gaat er van uit dat er helemaal geen CO₂-uitstoot wordt afgevangen, terwijl er nu al installaties CO₂-uitstoot afvangen en er honderden miljoenen euro's aan SDE-beschikkingen zijn verstrekt om investeringen in grootschalige CO₂-afvang bij afvalenergiecentrales van de grond te krijgen. En de studie gaat ervan uit dat er geen metalen worden gerecycled, terwijl dit verplicht is vanuit wet- en regelgeving. Ook de scheiding van plastics en drankpakken bij afvalenergiecentrales zijn niet meegenomen. Daarnaast wordt ervan uit gegaan dat er een hek om Nederland wordt geplaatst en er geen Europese samenwerking in recycling en **afvalverwerking meer plaatsvindt. Van een toekomstige Europese recyclinghub is volgens I&W geen sprake. FNV vraagt om ook het ombouwscenario door TNO te laten onderzoeken, zodat de Tweede Kamer een keuze krijgt om onze sector te verduurzamen in plaats van af te bouwen.** Wij vrezen dat de verduurzamingsagenda van de sector stil blijft liggen zolang het Ministerie van I&W dreigt met een afbouwscenario.

Creëer een gelijk speelveld zodat de sector in Nederland behouden blijft

Een andere essentiële randvoorwaarde voor de circulaire economie is een gelijk speelveld. Het kan niet zo zijn dat sommige sectoren worden geconfronteerd met strengere eisen, hogere kosten of belemmeringen, terwijl andere sectoren hun vervuilende praktijken ongehinderd kunnen voortzetten. Als we producenten willen stimuleren om producten circulair te ontwerpen, dan moeten alle schakels in de keten worden meegenomen: van grondstofwinning tot verwerking van reststromen. Dat betekent heldere regelgeving, eerlijke prikkels, en ondersteuning voor wie investeert in duurzame oplossingen.

Het sluiten van afvalenergiecentrales is daarbij een politieke schijnoplossing. Het belemmert de verwerkingscapaciteit van onvermijdbare reststromen, zet druk op de kosten van afvalbeheer, en creëert ongelijkheid tussen sectoren. De focus moet liggen op preventie en innovatie, niet op afbraak van infrastructuur die in de transitie van onschatbare waarde is.

Als Nederland een circulaire koploper wil zijn, dan moeten we de moed hebben om te investeren waar het écht telt: in productontwerp, in gedragsverandering, in samenwerking tussen ketenpartners. Tegelijkertijd moeten we de bestaande verwerkingscapaciteit slim inzetten, zonder de illusie te koesteren dat we morgen afvalverbranding kunnen uitfasen. Dat is pas realistisch, duurzaam beleid.

FNV roept dan ook nogmaals op tot een gelijk Europees speelveld. FNV constateert dat de afvalsector onevenredig zwaar fiscaal wordt belast. De sector werd al geconfronteerd met een afvalstoffenheffing die met €39,70 per ton afval de hoogste in Europa is.

Daar kwam de nationale CO₂-heffing nog eens bovenop. Die is in het laatste Belastingplan ook nog eens extreem aangescherpt met de zogenaamde AVI-correctiefactor tot €45 per ton afval in 2030 (te weten 80% CO₂-reductie versus 43% CO₂-reductie voor de overige industrie). Het Ministerie van Financiën zoekt ook nog naar een manier om de Circulaire Plasticheffing van €547 miljoen te innen en overweegt die ook bij de afvalsector neer te leggen. Met al deze plannen betalen recyclers en huishoudens in 2030 €157 aan heffingen per ton niet recyclebare restafvalstromen, terwijl deze heffingen in Vlaanderen optellen tot €4,65 en in Duitsland tot €22. De afval- en recyclingsector zal zijn biezen pakken en naar het buitenland verhuizen, waarmee onze groene banen verloren gaan en onze industrie moeilijker aan gerecyclede grondstoffen kan komen. Nederlandse gemeenten en burgers zien de rekeningen verder opstapelen wat in onze ogen voorkomen moet worden. FNV vraagt de Tweede Kamer om de AVI-correctiefactor terug te draaien van 80% naar 43% CO₂-reductie in 2030 (conform de overige industrie) en de Circulaire Plasticheffing niet bij de afvalsector te innen. Draai nieuwe nationale koppen terug en voer geen nieuwe nationale koppen in, zoals is afgesproken in het Hoofdlijnenakkoord. Anders worden recyclers, afvalbedrijven en burgers onnodig hard in hun portemonnee getroffen.

Met vriendelijke groet, mede namens FNV Kaderleden,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'H. Yagoubi', is positioned below the text.

mevrouw H. Yagoubi
FNV Bestuurder